

Publiek private politie?

Auteur(s):

Reitsma, A.M.

Verschenen in:

ESB, 85e jaargang, nr. 4273, pagina 749, 29 september 2000

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

In de gemeente Utrecht en een tweetal gemeenten in Noord-Brabant betalen winkeliers en discotheekeigenaren mee voor de inzet van extra agenten op straat. Dat meldt de *Volkscrant* van 25 september.

Zulke meebetaling of doorberekening is intuïtief aantrekkelijk. Het lijkt immers niet logisch dat de hele gemeenschap betaalt voor de kosten van politie-inzet bij gelegenheden waar maar een beperkt aantal mensen van profiteert. Voorzover mensen zichzelf van consumptie van de ter plaatse gegarandeerde openbare orde kunnen uitsluiten, bijvoorbeeld omdat ze niet naar de betrokken discotheek gaan, en het goed specifiek geboden wordt aan een private aanbieder, is niet langer sprake van een zuiver collectief goed. Het lijkt dan een gemiste kans om de kosten niet specifiek toe te rekenen.

De moeilijkheid met de politie is dat haar kracht schuilt in de mogelijkheid de orde strafrechtelijk te handhaven. Dit recht is voorbehouden aan overheidsinstanties en kan alleen geëgitimeerd worden vanuit een collectief doel: bescherming van het collectieve goed rechtsorde. In die zin onderscheidt de politie zich van een private beveiligingsdienst en hebben de door haar geleverde diensten dan ook een 'meerwaarde'. Dat blijkt ook wel: als private veiligheidsdiensten hadden volstaan, hadden de betrokken discotheeken en winkelcentra net zo goed een private veiligheidsdienst kunnen inhuren.

Over deze materie verscheen vorig jaar het rapport *Geld speelt (g)een rol*¹. Hierin werd onderzocht of en onder welke omstandigheden doorberekening van politiekosten wenselijk was. Voorop stelde dit rapport dat de politie niet "te koop" mag zijn: particulieren mogen niet uitmaken of, waar en wanneer politie mag worden ingezet. Bovendien mag eventuele doorberekening niet ten koste gaan van de handhaving van openbare orde en veiligheid op andere plaatsen en andere tijdstippen. Hiermee geeft de bij het rapport betrokken werkgroep er blijk van dat inderdaad een collectief goed in het geding is. Zouden immers particulieren kunnen uitmaken hoe en waar de rechtsorde gehandhaafd wordt, dan zouden burgers met meer geld stelselmatig meer van strafrechtelijke handhaving kunnen profiteren. Dat zou zowel het 'collectieve' aanbod zelf als het begrip rechtsorde kunnen uithollen. Meebetaling aan een zo specifiek goed als handhaving van de rechtsorde lijkt dus toch niet in de rede te liggen.

Het rapport gaf echter aan dat in bijzondere omstandigheden, wanneer de verhouding tussen private en publieke baten en lasten uit balans is, doorberekening kan worden overwogen. Zulke situaties kunnen zich aldus het rapport voordoen wanneer voor een evenement excessieve politie-inzet nodig is. Daarvan is in het geval van de discotheeken geen sprake. Het gaat om twee extra agenten. Maar voor die twee was, volgens de in Den Haag vastgelegde toedeling van middelen, geen ruimte. In relatie tot de lokaal gedefinieerde vraag is er dus toch sprake van een excès. Ligt doorberekening dus in de rede?

Nee! Want hetzelfde 'Den Haag' bepaalde vorige maand dat doorberekening van politiekosten aan particulieren "princiepelijk onjuist is"². Zelfs als de inzet van politie excessief is, dan nog is ordehandhaving zoals het voorkomen en beheersen van rellen, vernielingen en vechtpartijen, waaruit in essentie de taak van de politie bij surveillance bij discotheeken bestaat, een "wezenlijke en eigenlijke kerntaak" van de overheid. "Daarbij kan geen onderscheid worden gemaakt naar personen of de aanleiding van de ordeverstoring.

Daarmee lijkt de discussie beslecht: bij deze definitie van het collectieve goed 'handhaving van de rechtsorde' kan geen meebetaling plaatsvinden: vanuit de publieke verantwoordelijkheid de orde te handhaven behoort het goed ook geheel gefinancierd te worden uit de collectieve middelen.

Toch heeft het ministerie geoordeeld dat de gang van zaken in Brabant en Utrecht toelaatbaar is. Zolang het gezag over de politie maar bij de gemeente blijft en de betaling niet direct via de particulier naar de politie gaat, maar via de gemeente loopt is er formeel geen sprake van doorberekening maar van een "publiek-private aanpak". Precies hiervan is nu in de betrokken gemeenten sprake. Winkeliers, discotheeken en gemeenten tekenden een convenant waarin de kosten worden gedeeld en de politie-inzet in wezen ook: als de extra agenten wegens calamiteiten elders nodig zijn, kunnen ze worden opgeroepen.

Dit is natuurlijk geen houdbare vorm van publiek private samenwerking. De prikkels voor private partijen zijn in orde. Daar zij niet daadwerkelijk kunnen beschikken over de agenten, blijft er een noodzaak om ook zelf de veiligheid te waarborgen. Aan moreel risico van private partijen zal de overeenkomst dus niet direct ten onder gaan. Voor de overheid liggen de prikkels echter verkeerd. Als de overheid stelt dat het niet uitmaakt wie de bron van de ordeverstoring vormt, moet de vraag naar ordehandhaving van de discotheeken worden opgevat als een algemene stijging van de vraag naar collectieve diensten. Het aantal agenten moet daaraan worden aangepast. Gebeurt dit niet dan dreigt de overheid zelf, in afwachting van meebetaling, structureel te weinig agenten in te zetten. Het gevaar dat de markt dan toch de rechtsorde gaat bepalen, is levensgroot

---

1 *Geld speelt (g)een rol*, rapport van de werkgroep doorberekening politiekosten, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, Den Haag, november 1999.

2 Zie http://www.minbzk.nl/view.asp?id_teksten=1984&update=y